

Förbud mot köp av sexuell tjänst

Förbud mot köp av sexuell tjänst – En utvärdering 1999 – 2008 (SOU 2010:49)

Den 1 januari 1999 införde Sverige, som första land i världen, en lag som kriminaliserade köp men inte försäljning av sexuella tjänster.

Kriminaliseringen av sexköp utgick från ett jämställdhets- och människorättsperspektiv. Det ansågs vara ett angeläget samhälleligt intresse att bekämpa prostitutionen.

Lagen innebar en perspektivförskjutning – från utbudet dvs. de som utnyttjas i prostitution, till efterfrågan dvs. människohandlarna, kopplarna och sexköparna.

Straffbestämmelsen

Den s.k. **Sexköpslagen** är numera en bestämmelse i brottsbalkens kapitel om sexualbrotten.

*Den som, i annat fall än som avses förut i detta kapitel, skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, döms för **köp av sexuell tjänst** till böter eller fängelse i högst sex månader.*

Vad som sägs i första stycket gäller även om ersättningen har utlovats eller getts av någon annan.

De effekter man hoppades på när lagen infördes

att kriminaliseringen skulle avskräcka presumtiva sexköpare

att detta skulle minska kundkretsen och därmed antalet utnyttjade personer

att kriminaliseringen skulle göra det mindre attraktivt att etablera mera omfattande prostitutionsverksamhet i Sverige

En halvering av antalet personer som utnyttjas i gatuprostitution i Sverige

Sedan förbudet infördes har antalet personer i gatuprostitutionen halverats i Sverige

År 2008 uppskattades antalet personer i gatuprostitutionen vara tre gånger så många i Danmark och Norge som i Sverige

Antal personer i gatuprostitution i Sverige, Norge och Danmark 1998 - 2008

Klicka här för att ändra format på bakgrundstexten

Nivå två

En jämförelse med situationen i några andra länder

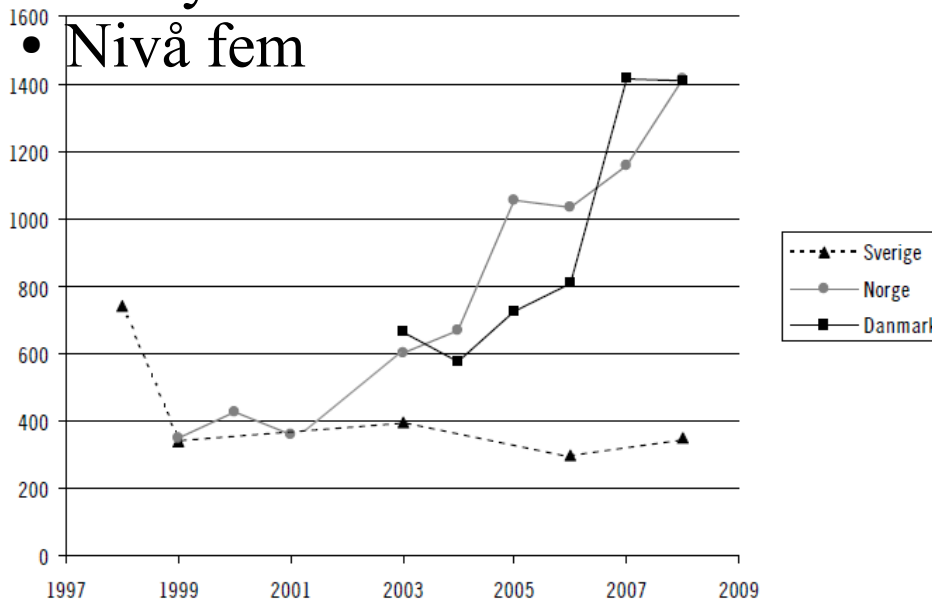
- Nivå tre

- Nivå fyra

- Nivå fem

Figur 5.1 Antal personer i gatuprostitution i Sverige, Norge och Danmark

1998-2008

Källa: Socialstyrelsen, Pro Sentret, Servicestyrelsen och uppgifter från prostitutionsgrupperna (Sverige 2008).

En ökad Internetprostitution i Sverige – men inte på grund av förbudet

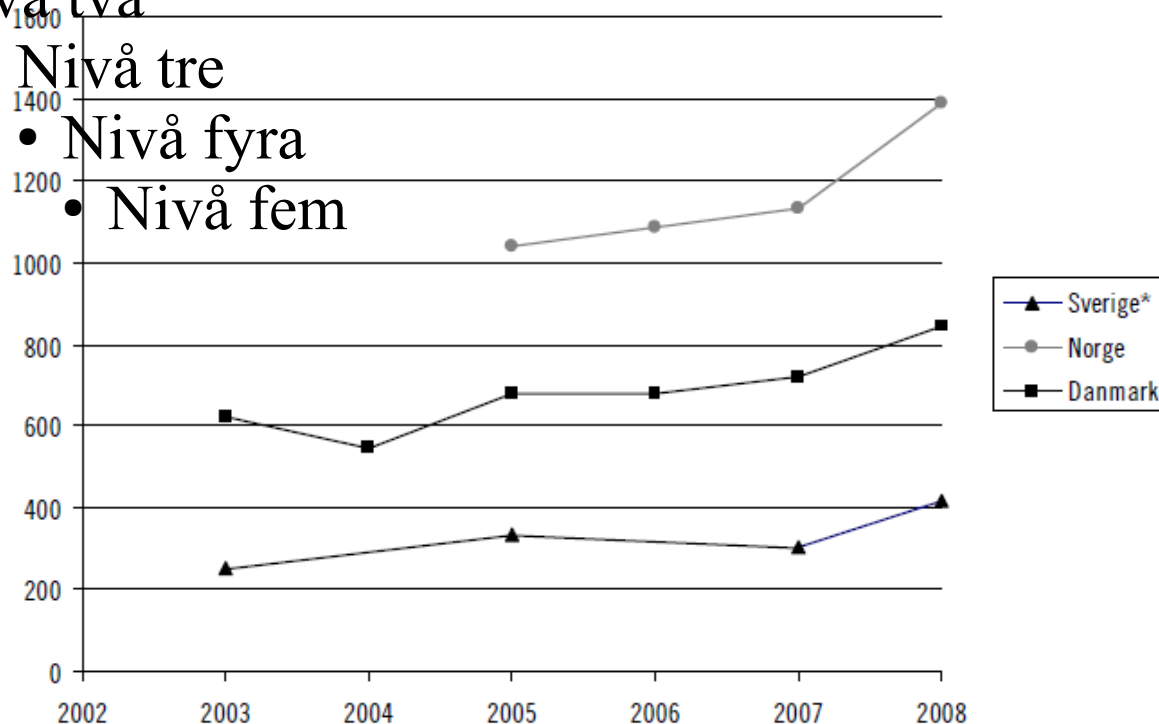
Prostitution där den inledande kontakten tas via Internet har de senaste fem åren ökat i Sverige liksom i Danmark och Norge. Antalet personer som erbjuder sexuella tjänster via annonser på Internet är dock betydligt fler i våra grannländer och ingenting tyder på att det skulle ha skett en snabbare ökning av Internetprostitutionen i Sverige än i Danmark och Norge.

Antal personer som erbjudit sexuella tjänster i egen regi via annonser på internet i Sverige, Norge och Danmark 2003 - 2008

Figur 5.4: Antal personer som erbjudit sexuella tjänster i egen regi via annonser på internet i Sverige, Norge och Danmark 2003 - 2008

Nivå två

- Nivå tre
- Nivå fyra
- Nivå fem

Källa: Socialstyrelsen, Pro Sentret och Servicestyrelsen.

*2003 – uppgifter från polisen och prostitutionsgruppen i Göteborg, 2005 – uppgifter från prostitutionsgruppen i Stockholm (Johansson m.fl. 2006) endast avseende Stockholmsområdet, 2007– Socialstyrelsen samt 2007 och 2008 – Rikspolisstyrelsen.

Ingen känd ökning av inomhusprostitutionen i Sverige

Ingenting tyder på att omfattningen av den inomhusprostitution som förekommer på klassiska prostitutionsarenor som hotell, restauranger och klubbar skulle ha ökat i Sverige under senare år.

Kriminaliseringen har bidragit till att bekämpa prostitutionen

Utredningens slutsats är

att prostitutionen i Sverige, till skillnad från i jämförbara länder, sedan förbudet infördes i vart fall inte har ökat och

att förbudet bidragit till att hålla nere prostitutionen i Sverige

Det finns ett starkt stöd i Sverige för förbudet mot köp av sexuell tjänst

I en undersökning år 1996 ansåg 67 % av de svarande att sexköp *inte* borde kriminaliseras.

År 1999 svarade 76 % av de tillfrågade att det är rätt att köp av sexuella tjänster är förbjudet. Stödet för en kriminalisering har varit över 70 % även i två senare undersökningar.

Den attitydförändring som skett måste tolkas som att förbudet i sig har haft en betydande normativ effekt.

Förbudet har haft en avskräckande effekt på sexköpare

Enligt en studie år 2008 uppgav 8 % av de tillfrågade svenska männen att de någon gång hade köpt sex vilket kan jämföras med drygt 13 % i en studie från år 1996.

Ett antal av de tillfrågade i 2008 års studie uppgav också att förbudet påverkat deras handlande så att de slutat köpa sex.

Förbudet har inte negativt drabbat de personer som utnyttjas i prostitution

När lagen infördes uttalades farhågor om

att det skulle bli svårare att nå prostituerade med sociala insatser

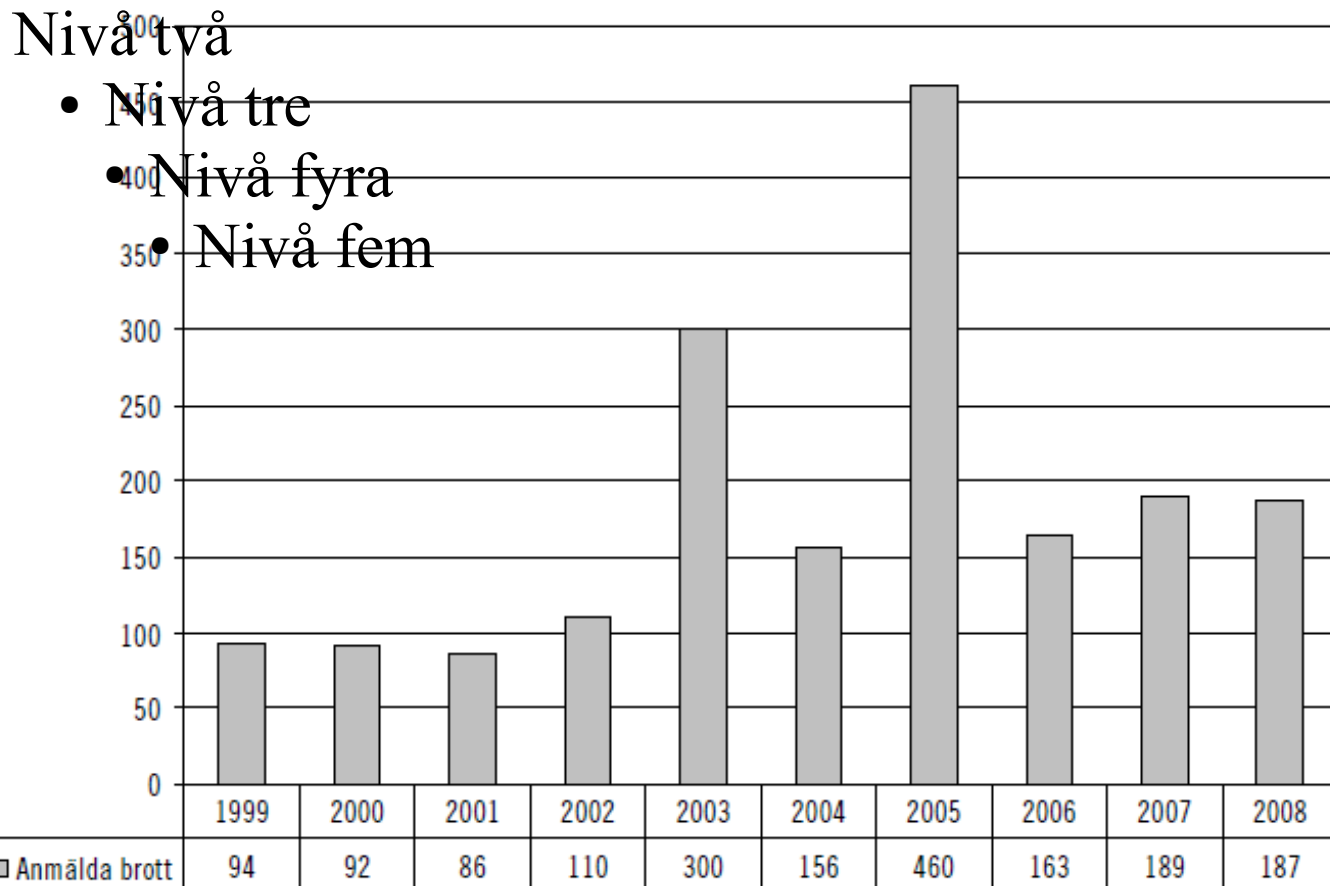
att prostitutionen skulle riskera att flytta in i det fördolda och

att detta i sin tur skulle medföra ökad risk för övergrepp mot och allmänt försämrade livsvillkor för de som utnyttjas i prostitution.

Dessa farhågor har inte besannats.

Tillämpningen av förbudet

Klicka här för att ändra format på bakgrundstexten

Källa: BRÅ.

Utredningens förslag till åtgärder

Det är nödvändigt med ett fortsatt och uthålligt socialt arbete

Det bör skapas ett nationellt centrum mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Straffmaximum för köp av sexuell tjänst bör höjas

Den som utnyttjas i prostitution kan vara att anse som målsägande

Reaktionerna på utredningens förslag

Förslaget har skickats på remiss till ett stort antal myndigheter och frivilligorganisationer

Många har godtagit utredningens slutsatser och varit positiva till utredningens förslag

Det har emellertid också riktats kritik mot utredningens analys och slutsatser med hänvisning till brister i metod och underlag

Regeringen har lagt fram förslag om en straffskärpning

Den 8 mars lämnade den svenska regeringen en proposition till riksdagen med förslag att straffmaximum för sexköp ska höjas från fängelse 6 månader till fängelse 1 år.

I propositionen betonar regeringen att en ökad och stärkt nationell samordning och samverkan är strategiskt viktig för det fortsatta arbetet mot prostitution och människohandel.

Regeringen vill dock inte inrätta ett nationellt centrum.

Riksdagen väntas ta ställning till förslaget den 12 maj

Förbudet har motverkat etableringen av organiserad kriminalitet i Sverige

Människohandeln i Europa omsätter årligen 23 miljarder kr.

Det finns en mycket tydlig koppling mellan människohandel och annan grov organiserad kriminalitet.

Förbudet mot köp av sexuell tjänst har fungerat som ett skydd mot etableringen av organiserad kriminalitet i Sverige.

Ingenting tyder på att våldet mot prostituerade har ökat.

Sammanfattning

Förbudet har fått de effekter man hoppades på när det infördes.

Att avskräcka presumtiva köpare

Att minska antalet kunder och därmed antalet utnyttjade personer

Att göra det mindre attraktivt att etablera prostitutionsverksamhet i Sverige

Den svenska regeringen uttalade i propositionen i mars:

Ett fortsatt och uthålligt socialt arbete är angeläget för att nå framgång med att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål

